

UVODNIK: FILOZOFIJA I STVARALAŠTVO

U tematu kojeg pod naslovom »Filozofija i stvaralaštvo« donosimo čitateljstvu *Metodičkih ogleda* riječ je izboru članaka s istoimenog znanstvenog skupa koji se, u organizaciji Hrvatskog filozofskog društva i Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, odvijao u Zagrebu, od 13. do 15. prosinca 2018. Upravo nužnost promišljanja teme odnosa filozofije i stvaralaštva, posebno s gledišta fenomenâ odgoja i obrazovanja, temu i radove koje donosimo čini uistinu vrijednima pažnje. Uzevši u obzir kontekst nastanka ovih radova, a to je godišnji simpozij Hrvatskog filozofskog društva, vjerujemo da su promišljanja o ovoj problematici još značajnija.

Naime, što se tiče samog simpozija svakako treba reći da je riječ o skupu koji se kontinuirano održava od osnutka Društva (1957.), s iznimkom dvije godine (1966. i 1986.) (Grgec, 2008, 529), pa je zasigurno riječ o najdulgovječnijem i, vjerujemo, najrelevantnijem periodičkom skupu u području filozofije u regiji. Skupu »Filozofija i stvaralaštvo« kao suorganizator priključio se Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu koji je zasigurno relevantna ustanova u području obrazovanja u okrilju učiteljske i odgojiteljske profesije u zemlji, a isto tako vjerojatno i u regiji. Kako bilo, rečeni skup objedinio je više od šezdeset izlaganja s gotovo sedamdeset izlagača/ica iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Slovenije i Srbije, koji/koje su problematici odnosa filozofije i stvaralaštva pristupili/e iz različitih perspektiva: od filozofije, teologije, povijesti, antropologije, do sociologije, komunikologije, mediologije, obrazovnih znanosti i raznih područja umjetnosti. Iznimno kvalitetna izlaganja kao i snažne i dojmljive diskusije podsjetile su nas još jednom na to da je, kada je riječ o stvaralaštvu, riječ o iznimno važnoj temi, kako za filozofiju tako i za obrazovanje, kao društveni fenomen, u cjelini.

Stvaralaštvo¹ primarno razumijevamo kao djelotvornu snagu ljudskoga bića kojom čovjek proizvodi *svoj* svijet u području kulture, znanosti, umjetnosti, religije, tehnologije itd. Od početka svojeg postojanja, na svim lokalitetima i u svim vremenima čovjek stvara kulturne i

¹ U ovom dijelu *Uvodnika* izravno se oslanjamo na tekst obrazloženja teme simpozija, usp. Krznar, 2018, 9 i dalje.

tehničke artefakte kojima oplemenjuje svoje životno okružje. Istovremeno, ti artefakti svjedoče o sjaju nutrine onoga koji ih je proizveo, o strahovanjima i o nadama. U tom pogledu, fenomen stvaralaštva iznimno je složeno područje otvoreno propitivanju u brojnim znanstvenim, umjetničkim i kulturnim perspektivama. Ovim skupom nastojali smo problem stvaralaštva otvoriti širokoj diskusiji, ponajprije unutar filozofije, pa nakon toga i srodnim područjima znanja. Dio tih nastojanja donosimo i u radovima koji su izbor za temat koji vam predstavljamo.

Riječ je o četiri rada. Rad Marice Rajković »Stvaralaštvo kao *technê*: središnji problem filozofije suvremenog doba« nastoji komparativno zahvatiti u razlike antičkog, novovjekovnog i suvremenog shvaćanja fenomena stvaralaštva s posebnim naglaskom na fenomen tehnike i socijalne produkcije tehnike. Rad Gorana Vraneševića »Pravo slobodne volje: Hegel o stvaranju i vlasništvu« nastavno na ranije pozicije donosi nam uvide o modernom razumijevanju fenomena slobode pa time i u njoj utemeljenog fenomena stvaralaštva. Rad Miroslava Huzjaka »Probijanje 'četvrtog zida' kao interaktivni postupak suvremenog umjetničkog stvaralaštva« govori o problematici odnosa umjetnosti i fenomena hiperrealnosti koja ponekad ima uistinu negativne posljedice po društvene aktere. Četvrti rad, onaj Luke Perušića naslovljen »Filozofijska dimenzija pripovjednog sadržaja videoigara«, filozofijski problematizira fenomen video igara propitujući njihov značaj i ulogu u životu suvremenog čovjeka. Nema dvojbe, riječ je o značajnim radovima koji, svaki na svoj način, pokušavaju objasniti *težinu* problematike stvaralaštva. Prosudba o kvaliteti i značaju radova ostaje, razumije se, na čitateljima/icama.

Kada je riječ o temi stvaralaštva, posebno o nastajanju filozofijskog razumijevanja njenog sadržaja, dobro je prisjetiti se riječi Milana Polića, ne samo osnivača i idejnog oblikovatelja *Metodičkih oglada* nego i uistinu relevantnog i kompetentnog prosuditelja sadržaja u području obrazovanja, koji o problematici društvenosti – a to je sigurno područje razumijevanja problematike stvaralaštva – kazuje sljedeće:

»Čovjekove su moći stoga društvene moći, kao što su i njegove potrebe društvene potrebe. (...) Upravo zato su i čovjekove moći u biti društvene moći, jer je način zadovoljenja čovjekovih potreba, kao uvjeta razvoja njegovih moći u biti društven. Zato je čovjek društveno biće. Zato drugi čovjek jest njegova najveća i trajna potreba, jer samo tako, u društvu, čovjek jest čovjek, biće otvoreno budućnosti.« (Polić, 1990, 132)

Nema dvojbe da su putovi ljudske društvenosti različiti, kao što nema dvojbe da je problem stvaralaštva kompleksan i moguće nerazrješiv, no svakako on uistinu ima bitne veze s bićem koje sebe još uvijek zove čovjekom, bez obzira na nesreće i posrnuća na tom putu čovječnosti. U tom pogledu radove iz ovoga temata razumijevamo upravo kao značajne priloge raspravi o čovječnosti i to u posebnom problematičnom sklopu problema, problema stvaralaštva. Vjerujemo da ovako prikazani problemi otvaraju brojna pitanja, a to je upravo pravi put filozofije.

Tomislav Krznar

Literatura

- Grgec, Goran (2008), »Pola stoljeća Hrvatskog filozofskog društva kao istraživački izazov«, *Filozofska istraživanja*, Vol. 28, sv. 3, str. 521–537.
- Krznar, Tomislav (2018), »Filozofija i stvaralaštvo: Obrazloženje teme«, u: Krznar, Tomislav (ur.), *Filozofija i stvaralaštvo*, programska knjižica simpozija, Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo.
- Polić, Milan (1990), *E(ro)tika i sloboda. Odgoj na tragu Marxa*, Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo.